

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 12.

У Сомбору, за Децембар 1895.

Год. XXVII.

ЊЕГОВОЈ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХУ ГЕОРГИЈУ БРАНКОВИЋУ

О НИКОЉУ ДНЕ 1895.

Четрдесет година је — и то време брзо мину —,
Од како си свештеничком узорито веран чину.
Будућности лепа звезда над главом Ти онда сину:
Дошао си, попео се на управу јерархију.

Честита Ти цео народ, благодаран слави Бога,
Живео нам здрав и сретан задовољно лета многа!
Служи Творцу, моли Му се, да на Српство сиде слога,
За напредак рода нашег ништа лепше више тога!

Велика су дела Твоја, не остаје реч Ти гола,
Дарежљиву десницу Ти у народу зна и школа.
Нек Те Господ чува, брани са вишњег, са престола!
Просиће Га свети Сава, Димитрије*) и Никола.

Босанчић.

*) Крсно име Њег. Светости.

ДОМАЋЕ ВАСПИТАЊЕ ЖЕНСКИЊА.

Написао Е. Legouvé.

Један мој пријатељ коме сам по неки део из мога дневника саопштавао, потражио је моје мњење сврху једног врло важног питања.

У своме писму вели: „Наскоро ће ми ћи навршити дванаесту годину; наступиће дакле време, где јој се озбиљно има започети васпитање. Како да ју васпитавам? Моја жена хоће да је да у манастир; ја пак мислим у васпиталиште. Шта је твоје мњење?“

Одговор, који је ниже стављен, у целости сам увео у мој дневник.

„Драги пријатељу! Твоје питање додирује најмилији предмет мога размишљања; с тога се не чуди ако ти подуже будем писао. У једном кратком писамцету не бих могао изразити све оно, што у срцу и души својој односно тога предмета носим.

Да ти одмах истину речем: нисам ни за манастир, а ни за васпиталиште. Не може се порећи, да и прво и друго има својих и добрих и рђавих страна; и ма да достојно уважавам све оне заслуге, које је како манастир тако исто и васпиталиште — особито пак у прошлости — пружало, ипак нисам толико пристран, да им рђаву страну превидим. Ова последња има врло велику превагу.

Мој је савет с тога, да негујеш своју ћер код себе у кући. И ако ниси богат, ипак добро стојиш; а и ако ниси слободан, ипак имаш слободног времена. Остави манастире и васпиталишта оним родитељима, које њихово имање, заузетост, а понекада и само здравље упућује, да се од својих ћери растављају. Обрати сво време своје, сваки посао свој и сву увиђавност своју васпитању ћери своје; уверићеш се, да ти ова главница неће отићи у штету.

Запитаћеш, али како да васпитавам? По каквом систему? То питање и јесте најтеже решити.

Данашњим даном се много занимају с васпитањем женскиња; сви препоручују, да оно треба да буде скромно и озбиљно. Али да видимо, шта разумевају они под тим речима? Да ли их правилно тумаче? Не верујем. — Скоро у сваком учевном течају, и скоро у свакој књизи, којој је целъ васпитање женскиња, баш нас највише то диви, што имају онакав правац, као да су за мушке одређени. Олште бројање времена; универзална историја света и

књиге књижевности; тачно набрајање догађаја и датума итд., као да се спремају за кандидате професуре. Све је ово врло потребно мушкима, који морају имати диплому, ако хоће да заузму какво звање; али на што све то младим девојкама? Какве ће користи оне отуда имати? Да ли их то занима? Мушке у њиховој сухој науци подстрекава и побуђује амбиција, нужда, корист, позив; али ови узроци не постоје код младих девојака; оне зато уче, да развијају свој разум и своје срце; њихова тежња за науком са свим је друге природе, него код мушких, могу рећи: она је несебична. Пошто се дакле назначај младе девојке разликује од назначаја мушкога, а душа јој се још већма разликује него и сам назначај, с тога се и основа њиховог васпитања у овој разлици има тражити, односно у њеним најтајнијим потребама, у најиндивидуалнијим способностима њеног разума; у најнужнијим потребама њеног назначаја! Овим начином и једино овим начином можете ви своју кћер скромно и озбиљно васпитати. У кратко, моје се схватање овако може изразити: и женским је потребно васпитање као и мушкима, али сасвим другаче. И њих треба учити оним истим стварима, али другим начином.

Један необичан догађај разјасниће ово моје схватање. Мој један пријатељ имађаше паметну и разумну девојчицу од четрнаест година, која на супрот свему никако не хте ништа учити. Особито вије трпела историју. „Зашто ми дајете да учим египћанске краљеве, — рече једном приликом своме оцу — и владоце из куће Меровејића, у хронолошком реду, како су један за другим сљедовали? Какву ћу корист имати од тога? Јелте, да све то зато учим, како би некада имала шта да заборавим? Будите уверени, кад се удам, да никада ни отворити нећу ове књиге! Зашто ми дакле набијате главу с онаковим чим, што и онако не ће остати у њој и од свега тога ничим се нећу користити?“ Отац бејаше у очајању.

Једном приликом опази, да му ћерка пажљиво прегледа једну историчку књигу, украшену са сликама о ношњи одела у прошлом столећу. Изненађен необичним заузимањем своје ћерке, запита ју шта ради; одговор јој бејаше врло вешто сравање између моде садашњег и моде прошлога столећа.

Онда отац донесе својој ћери збирку историчких слика из петнајестог столећа, коју је она такође с особитом пажњом прегледала. На то јој отац поче тумачити ко бејаху они људи и жене, чије се одело тако јако разликоваше од нашега; опису одела

придода и опис обичаја онога времена, а при прегледању лица и одела пређе на морални живот упитних мушких и женских особа и на њихову улогу коју играху у историји. Девојчица с разумном пажњом слушаше; велико уживање нађе у овим облицима, који је пре тога ни мало не занимаху; она им се приближаваше, јер јој сада постадоше живи облици. Затим јој отац даде такове писмене споменике, који поред историчке досљедности и верности цртаху још обичаје и карактере; млада их пак девојчица с горућом љубопитљивошћу читаше и проучаваше. Успех бејаше сигуран, отац бејаше погодни пут који води души девојчициној. Да би ју увео у историју, мораде тражити врло уска врата, али је чудновато, да кад девојчица кроз њих прође, указаше јој се грдне пољане историје. Поједине оделите карактеристике упутише ју на изучавање догађаја; — поједини биографски подаци даше јој моћ, да позна велике историчке догађаје тако, да кроз десет година, када постаде жена, испунила беше сва она обећања, која се могаху од њене разумности у добу детињства очекивати. Ето то је правило, то је циљ! Женске више занимају оделити, него општи догађаји; поједине особе већма утичу на њих, него поједине теорије; оне исто оно вољу у историји што и у животу; приватни живот, опис чувствавања, све оно што се сјаји, блиста и упливише на женску нарав.

Ма шта да приговарају овоме начелу, ја тврдим, да ће оно једино пружити женскињу *смирно* и *озбиљно* васпитање, које ће ју приправити, да се као супруга удружује и заузима за мужевљев посао; да се као мати умеша у науке своје деце; да као жена често врло много слободног времена корисно употреби; да се као створење божије, сходно својим душевним и моралим способностима непрестано развија!

Зарад остварења овога плана, потребно је троје: родитељи, разумни учитељи и јавни учевни течајеви. Родитељи не могу заменити учитеље; у њих недостаје прве особине учитељске, а та је методично обучавање; али као помагачи и кад с децом понављају од учитеља научено, могу стварно утицати на обучавање. Не чуди се што спомињем и јавне учевне течајеве. — Већ двадесет година препоручујем ја ово, јер по моме мњењу једино су они у стању подигнути васпитање женскиња, једино они могу створити нов устав у настављању. За мушке има свега; има свеучилиште, политехника, пољопривредна, уметничка школа итд.; а за женскиње као основне наставе нема ништа. Да ли је то праведно? Зашто да

www.unisad.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

је за њих искључено, њиховој индивидуалности и њиховим потребама сходно, више образовање?!*)

Познат ми је и приговор на ово. Он гласи: Да ли да изложимо и женску децу уличном скитању исто као и мушку? Али ја на ово само то одговарам: Без сваке сумње, јер им ово најсигурније одређује место у кући. озбиљно велим ово. Јавни учевни течајеви нису ништа друго, него удруживање матера с наукама својих ћерки; не чине ништа друго, до ли да девојчице плодове својих радова свакога дана, да речемо скоро свакога часа носе кући, те их са браћом и родитељима својима деле; усљед чега бављење њихово код куће постаје прави благослов за све!

Али рецимо, да и домаће васпитање има својих тешкоћа.

Прва се опасност налази у учитељима. Додирујем сада врло тугаљиву ствар. Да ли да поверимо нашу женску децу учитељима, особито пак учитељима музике? Не можемо бити сигурни ни тада када ови нису млади, или нису леви, па ако су и ружно обучени. Младе девојке имају особиту нарав. Њих свака душевна надмоћност одушевљава, њих сваки понизан изглед дира, и жалосни нам примери доказују, да је и сама врлина по некада у стању, да им одушевљење на странпутицу одведе.

Другу опасност налазим у сујети матера. Некада се матере нису ни мало старале за своју женску децу, јер су их у манастире или васпиталишта давале. Данас се пак и сувише с њима баве. Мазе их, а у васпитању нема ништа опаснијег од тога. Није слободно обожавати девојчицу, коју васпитавамо.

Напоследку трећа и највећа тешкоћа налази се у самом начину њиховог живота, Породични живот није манастирски живот; имамо пријатеље, долазимо у додир с људима и стојимо у свези с њима; како да удесимо начин говора, који изискује присутност женскиња? Ако имамо мушке деце како да им прекратимо поверљивост и ђачку нарав? И сами себи морамо локот на уста ставити! — Али баш у овоме и налазим ја срећу породичног живота! Ово је благодетни уплив наше женске деце на нас, на нашу мушку децу и на наше госте! У срцу мушке деце побуђује се небројено њежних осећања усљед присуства сестре им. Особита појава! Млад човек или гост, који се пред матером или домаћицом

*) Саопштавамо верно мисли великана писца, скромно примећујући, да се бар код нас — Срба — још ни данас није ништа много и велико учинило ради сходног унапређења женског образовања. Неколико т. з. виших девојачких школа слабо подмирују живе потребе на овоме пољу, а женске учитељске школе сасвим су истоветне са мушким школама исте врсте. — *Прев.*

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

не уздржава od nepristoјног разговора; odмах ће се уздржати пред сестром или ћерком! Пред невиношћу нико нема храбрости да претреса ствари које вређају невиност. — Осим тога небројено примера доказује, да женски у кући заузима достојно љубави и корисно место; као саветник она је поверљива, весели, измирује и не једанпут представља домаћег анђела хранитеља. Ако се међу оцем и сином породи несугласица, она је посредник и измирилац. Ако се изненадни издатак појави у породици, својим заштећеним новчићима вазда је готова општем добру на услузи бити. Мушку децу, која радо овамо-онамо тумарају, мађиском снагом привлачи домаћем огњишту, у чијем се сретном кругу, окружени од саме живе младежи и сами као подмлађени осећамо.

Напоследку најглавнија благодет код домаћег васпитања женскиња јесте то, што њина присутност у кући вазда предупређује или угушује споречкање међу супрузима. Колико се мужева уздржи или умери у присутности ћери им! Колико матера весели, брани и штити, код куће васпитавана ћи! Веруј ми, говорећи ово теби а с тобом заједно и сваком оцу велим: ако желиш уживати право породично блаженство и ако ти на срцу лежи васпитање твоје ћери: држи ју код куће! Учи за њу, усавршуј себе ради ње! Предај јој половину душе своје! Створи између себе и ње друго сродство: душевно и умно сродство! Ако ово чиниш, ћи ће ти двоструко бити ћи!

Чујем приговор, који на уста теби, а с тобом заједно сваком оцу изазва мој савет. „Па за тим?... Шта ће за тим бити, када јој у душу усадим сво моје искуство? Љубав ју веже за другога, мене ће оставити и заборавити због неког другог! Зато дакле да ју изображавам, па да ју изгубим! Везе љубави дакле зато да везујем тешње, да се после раскину и да ми срце разбију!“

Детињасто страховање! Па ако се то све догоди, што се по природи ствари и треба да догоди, зар није слатка утеха, увереност да ће твоје речи, савети и начин васпитања постати средиштем једне новије породице, у којој ће ти се спомен увенчан љубављу неговати? Не држи да си због даљине остављен, заборављен; у срцу оне, која је у твојој кући и у твојем кругу однегована, која је од тебе удисала онај свежи ваздух, који срце и душу оживљава, у њеном срцу никаква снага љубави није у стању угушити твој спомен. Онај пак кога се сећају, није остављен. Место страховања приправљај себе на изненадне тужне догађаје у животу; на несреће

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unibg.rs

у животу. Млада гвезда чешће пропадају, него старија; очева кућа, која се јаше колевка мушком детету или младој девојци, понекада служи као прибежиште пропалој или удовој жени. Буди и на то спреман, јер кад си јој у радости, срећи и нади био учитељ, да јој то и у несрећи и у утеси можеш бити. Али на страну са црним мислима! Зар нам будућност не може пружити лепшег изгледа? Не догађа ли се често, да ћи и после ступања у брак остаје у родитељској кући? О, какво тек то може бити блаженство! Заједно се наслађавате сваког дана и сваког минута благословеним плодом — најпријатнијег посла — доброг васпитања. Прими мој савет: васпитавај и држи своју ћер код себе, код куће! Нека буде у породичном кругу, од колевке до гроба! Ћи је анђео хранитељ, чар, светлост и блаженство куће.

У Сомбору, 14. XII. 1895.

Превео: Ст. С. Илкић учитељ.

СЕДНИЦА ВИСОКОСЛАВНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА, држана у Срем. Карловцима 1. децембра 1895.

Председавао је: Његова Светост патријарх српски Георгије у присуству чланова: др. Нике Максимовића, др. М. Полит-Десанчића, Стевана Лазића, Теофила Димића и зам. гл. шк. референта Н. Ђ. Вукићевића.

Између осталих предмета, решени су и ови важнији: Узет је на знање отпис вис. кр. угарског министарства просвете, у погледу неоспособљених учитеља у Угарској, те у погледу оснивања интерната уз учитељске школе, којима би се отклонио или бар смањио број неоспособљених учитеља. — Издати су декрети учитељски: Стевану Поповићу, Милану Петковићу, Даринци Протић, а С. Т. није издан декрет, него му је сављено у дужност, да до конца ове школ. године оспособљење прибави. — Призив Кузмана Миловановића учитеља у Силбашу против епарх. школ. одбора бачког у погледу поделе учитељских плата одбијен је, а решење потврђено. — Призив учитеља Ћире Каракашевића из Пироша против решења епарх. школ. одбора бачког, којим је исти дисциплинарно на губитак $\frac{1}{3}$ плате кажњен, одбијен је, а решење потврђено. — Подељено је из клирикалног фонда 15 стипендија приправницима и приправницама горњо-карловачке учитељске школе. — За учитељицу женског ручног рада у учитељској школи сомборској изабрана је

г. Зорка Лудајић рођ. Гавански, с тим, да службу има наступити са 1. јануаром 1896. год. — Молба професора сомборске и горњокарловачке учитељске школе, ради повишења плате с препоруком је спроведена в. саборском одбору. — „Минералогија“ проф. Стевана Милованова, коју је овај поднео ради апробације за уџбеник вишчх девојачких и учитељских школа, издана је на оцену управама ових школа. — Немачка граматика, од Милеве Симићеве издана је на оцену проф. Сперњаку у Ср. Карловцима. — Уток бившег земунског учитеља Лазића, враћен је од в. кр. угарског министарства, путем в. кр. зем. владе и овога савета истом учитељу, као безпредметан. — Поводом оставке Ст. В. Поповића на звању епархијског школског референта бачког и будимског, а на основу извештаја енарх. школског одбора бачког уважена му је оставка и препоручен је в. саборском одбору ради стављања у мир; епархијски школски одбори бачки и будимски пак упућени су, да сходно расположење учине у погледу надзора школа и реферата.

„С. С.“

ТЕЛЕСНА КАЗНА У НАРОДНОЈ ШКОЛИ.

— Лекција из школске хигијене. —

У школу долазе деца из различитих кућа, са различитим, како својим индивидуалним — природеним — особинама, тако исто и по навикама и домаћем васпитању. Сву ову децу школа мора примити са једнаком љубављу, односно учитељ свој тој деци има бити једнако праведан родитељ, који ће их срдачном љубављу к себи пригрлити и повести по путу светлости и истине.

Велики и тежак задатак има учитељ, с тога му је потребна врло велика пажња и опрезност у поступању, а ван свега тога добро познавање самога свога предмета са којим се бави т. ј. деце.

Деца су обично по својој природи невини, чиста и не познају шта је зло а шта добро. Њихова је душа још без сталнога карактера; ту душу треба вештим и целисходним начином учитељ да обрађује, он мора природене способности детета у добре особине душе претворити и исту учинити плодним земљиштем, из кога ће, посејано добро семе — стоструким плодом уродити.

Међу различитим средствима која се употребљавају ради постигнућа целих васпитања — а то је морално савршенство — на површини стоје и казни. — Казна може бити морална и физичка

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА

ВИБЛИОТЕКА

(телесна). Остављајући на страну моралну казну и њену употребу, ми ћемо се озбиљније позабавити са телесном казном, посматрајући каквоћу, односно целисходност употребе њене са здравственога гледишта.

Свима нам је врло добро познато, да је целъ школе ван интелектуалног васпитања и неговање тела. Према томе при употреби телесне казне у школи, несме се нипошто поступати онаковим суровим начином, којим би се могло дечије здравље озледити и усљед тога им врло често снакнадиву штету нанети.

Пре свега телесна казна несме никако бити производ љутње, напраситости или што је најгоре, мржње учитељеве према ономе кога казни. Целъ казне јесте, да неко зло поправи и да се кривац од њега одврати увидевши одвратност зла, с тога казна по самоме својој смеру, мора потицати из љубави према ономе преступнику. — Мрзим на зло, али не на кривца; — њега сажаљевам.

Чим дакле учитељ из љутње, напраситости или као што рекосмо и из саме мржње казни свога воспитаника, у том случају сама казна губи свој морални карактер, јер она није освета, него средство помоћу којег се мисли неко добро дело остварити; тиме је сама казна изгубила своју моћ.

Много и врло је много расправљано о телесној казни. Неки су за, а неки противу ње. Ми пак држимо, да се она само онда има употребити, када је свако морално средство без снаге, да произведе жељено поболшање.

Врло је опасно по здравље дечије, када учитељ нареди, да дете за казну мора дуже времена у неком извесном положају стајати. Цео организам детињи налази се у развјетку, те се због тога ни један орган несме преко мере употребљавати из страха, да усљед тога не ослаби и или не закржљави. На тај начин се мишићи појединих органа јако напрежу, те се припомаже да пре ослабе. С тога стајање као казна највише четврт сата сме и може трајати, а стајање на једној нози никако није дозвољено. Клечање је још много опасније, пошто су тиме чашице на дечијим коленима изложене јаком притиску, те деца могу врло лако добити запаљење на поменутиим местима. — Још је ружније и нечовечије метати деци под колена различите ситне ствари, као: кукуруз, пасуљ, боб, грашак и друго, те присиљавати децу да на истима дуже времена клече, тиме су деца изложена најопаснијим повредама тих органа. Осим тога клечање се не може дозволити ни са моралне

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBS.RS

стране своје вредности, јер по нашем хришћанском обичају ми преклањамо колена наша у цркви пред Богом, за знак наше скрушености и смирености пред њиме, изражавајући тиме уједно и највеће поштовање њему као Створитељу. Ако се дакле исто у школи редовно и обично као казна, употребљавало буде, то ће лепи и високи значај клечања у храму божијем изгубити сваку важност пред децом, а тиме кашње и у целој народној генерацији, која тим начином буде васпитавана у школи. На велику жалост ова је казна данашњим даном најраспрострањенија по свима школама.

Никако се несме дозволити несмотрено *кушање* деце по глави. Бивало је страшних примера, да је дете од јаког ударца по глави сместа мртво пало; некима је пак на нос и на уши крв покуљала; код неких су уши процуриле те су остали глухи или наглухи. Особито се врло лако могу од ударца по глави повредити уши и очи тако, да се у њима, као њежним органима, излегу различита запалења или друге болести, због којих многи остане и умно и телесно назадан целог века свог. Осим тога по глави није слободно ударати највише због тога, што је у њој средиште целог живота нашег, те усљед честог и јаког ударања и потреса главе мозак се у својој радњи буни и може да се породи отуда глупавост и блесавост. Вучење за уши такође се никако несме дозволити, јер због тога могу, да се појаве опасне болести овога врло важнога и врло осетљивог чула. Чупање за косу такође се недозвољава, пошто се тиме вређају извесни крвни судови и живци, те усљед тога дете може бити изложено различитим болестима главе. Уопште при свакој телесној казни, глава мора бити поштеђена од сваке казне, јер се у њој обавља најглавнији рад, којим се управља цео ток телесног и душевног живота нашег.

Исто тако од ударца поштеђена имају бити и леђа, пошто дуж њих иде кичменица у којој је затворена мождина, као центар и управитељ вегетативног живота нашег. Опасне се болести могу појавити усљед неважљивих удараца по леђи, зато нека их се сваки учитељ озбиљно чува и клони.

Ван свега више реченога, несмеју се деца тући у прса, јер усљед јаких удараца по прсима поремети се рад плућа и излегу се врло озбиљне и опасне болести.

По длановима и врховима од прстију ништа не треба тући децу, јер се тиме ужасно квари чуло пипања и усљед честог понављања ове јако распрострањене казне могу деца потпуно, да

изгубе чуло пипања. Уједно при делењу ове казне изложен је учитељ, да при најмањој непажљивости осакати деци прсте, т. ј. да их поломи или кожу на њима загули и расцепи.

Када дакле учитељ дође у такав положај, да никако не може постићи успех моралном казном, те се телесна казна не може мимоћи, то при делењу исте мора најпредострожније поступати. На самом лику његовом мора се изражавати озбиљна благост, а речи којима пропраћа саму казну морају уверавати кривца, да га учитељ једино из љубави казни јер жели, да га на прави пут изведе и са неваљалог и пагубног скрене! При томе је потребно све претходне покушаје ради поболшања, који су безуспешно употребљени били напоменути му, како би кажњени и из тога се очигледно уверно о своме злу и о потпуно правилном поступању учитељевом. Саму пак телесну казну никако не треба да врши учитељ, него обично школски послужитељ, јер услед тога врло много губи углед учитељев. Нипошто се несме дозволити, да ученици на заповед учитељеву казне деле, јер се тиме порађа мржња међу децом и жеља за осветом, која може врло немиле последице, да произведе. Уједно са дечије невештине при кажњењу може лако кривац озлеђен бити, а може га и живота стати, те је тиме нанешена врло велика беда самом учитељу, који мора да за зле последице телесне казне на себи одговорност носи.

При делењу телесне казне у особити обзир има се узети телесни развитак, нарав и пол детињи. Њежњију и плашљиву децу треба што блажијом телесном казном казнити. Код женске деце пак телесна се казна несме никако употребљавати.

Такође се врло мора пазити при телесном кажњењу, да се не повреди дечија стидљивост и код саме мушке деце.

У школи се несмеју налазити средства за телесну казну, да се њима деца плаше, јер ће због тога омрзнути на школу и што је најопасније почеће без знања родитељског бегати од школе из страха од телесне казне. Бичеви, дебеле палице, морсковаче и метле т. з. виргази, никако се несмеју употребљавати као оруђе, за извршење телесне казни, него зато нека служи мали танак прутућ, којим се најмање може озледити здравље органа дечијих. Плашити и претити се на децу са палицама и бичевима у воду или у оцаг замоченима, неслаже се са достојанством школске казне, зато плашење и претњу — ако је где у обичајена — треба изоставити.

Неразборите телесне казне узрок су многим болестима и здравственим недостатцима одраслих генерација. Због тога учитељи знајући велику одговорност коју имају пред Богом, својом савешћу и људима о повереној им младежи, треба најопрезније да поступају при делењу телесне казне, напред увек добро промишљајући, дали она води бољитку или назатку поверене им младежи, а преко ње и целог будућег поколења.

Сомбор, 24. XI. 1895.

Ст. С. Илкић, учитељ.

НЕКРОЛОГ.

† *Симеон Петровић* умрловљени учитељ ченџански, који је у последње време са својом породицом у Сомбору становао, где му млађа ћерка Емилија полази трећи разред учитељске школе, преселио се у вечност 3. децембра, а сарањен је 4. децембра у Сомбору. При упоку је преч. г. протопресвитер са парохијалним свештенством и ђаконом св. ђурђевске цркве из почасти чинодјејствовао, а мушки приправници са својим управитељем и професорима испратили су до последње куће старог и честитог трудбеника на пољу српскога школства. Бог да га прости!

† *Марија Вукићевићка* чувена певачица наших црквених песама преселила се у вечност прошлога месеца у Београду, после дугог и тешког боловања у најлепшем добу живота свога. Покојница са свога дивнога гласа а особито са врло доброг знања црквеног појања, бејаше чувена и уважена у целом српству. Ко ју је год ма једанпут у животу чуо, тај је зацело никада заборавити неће. Онакав дивни и извезбани глас, она прецизност у извађању песама силно је утицала на слушаоце који су иоле познати са певањем, а понаособ са црквеним. И писац ових редака бејаше у неколико пута сретан, да ју чује при свечаним богослужењима појати, али верно преставити тадања осећања душе своје није у стању, то се само осећати може, али описати не. Њ. вел. краљ Александар I. одликовао ју одличјем, које је она достојно на својим прима носила. — Бејаше она миљеница највиших кругова београдских, што сведочи и свечани јој погреб, на коме је без разлике сваки сталез београдског друштва заступљен био, а чинодјејствовао је сам поглавар цркве српске Њ. високопреосвештенство митрополит Михаил хотећи и тиме указати последњу почаст заслужној

покојници, која јој у пуној мери припада. Вечна јој успомена, мир праху њеном!

И.

† *Ђорђе Остројић* учитељ у Мраморку преминуо је у цвету младости своје у 23. години, у месту рођења свог у Дољњем Ковину, први дан Божића и сарањен је други дан Божића после подне, у истом месту уз велико саучешће. Покојник је свршио нижу гимназију у Карловцима а учитељску школу у Сомбору, где је 1892/3. године за учитеља оспособљен. Бог нека га прости и нека утеши ожалостане родитеље!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Преставка. Славни ЕШОдбор будимске дијецезе, у седници својој од 14. децембра 1895. г. обратио се преставком на Његову Светост патријарха и на в. с. л. црквено народни Школски Савет, ради припомоћи за одржање 22 српске школе у будимској дијецези, које нису у стању своје школе према захтеву XXVI. зак. чл. од 1893. г. издржавати. Од истога епархијског школског одбора достављена је поменута преставка у препису уредништву овом и штампаће се у првом броју за 1896. год. На ову врло вешто и родољубивим духом написану преставку, унапред обраћамо пажњу поштованих читалаца „Школскога Листа“.

Племенити дарови. Високоблагородни господин Евгеније Думча члан епарх. школ. одбора будимског, старајући се за одржање српских вероисповедних школа у будимској дијецези, обећао је почињући од 1896. године за десет година сваке године по *три стотине форинти* а. вр. ради припомоћи најсиромашнијих православних српских вероисповедних школа у тој дијецези прилагати. — Побуђен овом племенитом и родољубивом дарезљивошћу обећао је високоблагородни господин Стеван В. Поповић умировљени епарх. школ. референт, да ће за време докле буде као делегат на државном сабору угарском делао, сваке године по *две стотине форинти* а. вр. на исту цјел прилагати. Желати би било, да се земаљским благом обдарени чланови нашега народа на ове родољубиве примере угледају и да што скорије штедру руку пруже на помоћ сиромашним српским општинама у епархији будимској, како би се 22 српске школе за српство и за православије од пропасти сачувати могле.

Избор учитеља у Сомбору. Црквена општина овдашња у седници својој од 3. децембра 1895. г. према расписаном стечају и тројној кандидацији учињеној од в. с. л. Школског Савета, обавила је избор учитеља на својој вишој девојачкој школи и изабрала је на исто место г. Милана Манојловића учитеља српске в. д. школе у Сарајеву. Избор је обављен једногласно.

Прослава двадесетипогодишњице. Ове године на дан св. Ваведенија пресвете Богородице у храм, свечано је прослављена двадесетипогодишњица од оснивања Маријинског Института на Цетињу. — Исти институт установила је блаженопочивша царица руска Марија Феодоровна супруга покојног цара руског Александра II. године 1869.; према томе двадесетпет година се истом институту прошле године навршило, али услед смрти великог цара миротворца Александра III., прослава је лане морала изостати.

Године 1869. билатом помоћу руском, установио је витешки Господар

Црне Горе и Врда књаз Никола I. и богословско-учитељску школу, у којој се образују ваљани свештеници и учитељи народа српског у Црној Гори.

На јубилеуму Маријинског института, којом је приликом служена свечана архијерејска литургија са благодарењем у заводском храму, присутна су била и Њихова Височанства књаз Никола и књагиња Милена, са својом узвишеном децом, министрима и њиховим госпођама, царског руског отпавника послова и других дипломата, те одличних грађана који бежаху позвани. Њено Величанство удова царица Марија Феодоровна брзојавно је сама изволела поздравити јубилеум.

РАЗНО.

Четрдесетогодишњица. Његова Светост патријарх, преузвишени господин *Георгије* навршио је ове године на Никољ дан, четрдесет година од како је ступио у свештенички чин. — Слабо је перо наше, да ода достојну славу и почаст њему, као добросрдачном и милостивом поглавару цркве и народа, а уједно и великом меценату српске школе и српске просвете. Дела Његове Светости јесу најбољи весници славе и величине његове. Из дубине душе своје, желимо, седоме али душевно и телесно крепкоме поглавару нашем, дуга века на славу имена Господњег и на корист светога православља и народа српског. Живео!

Нова добротворка. Благородна госпођа *Драгња удова Станоја Петровића* из Београда, поред многих својих осталих добротворстава, завештала је фонд од 200,000 динара, помоћу којег ће се издавати стипендије оним добрим српским младићима, који су вољни студирати богословске науке и тако се спремити за свештенички чин. Стипендију из поменутога фонда могу добити срби младићи без разлике домовине у којој су рођени. — Великој овој новој добротворци, која се сетила да принесе дар на највећу потребу народа српског, желимо од благода Бога дуга века, и свака добра. Живела!

Дељење обуће и одеће сиромашној школској деци у Сомбору. 23. децембра т. г. после вечерња у великој дворани православне српске црквене општине скупили су се сви ученици и ученице овдашњих основних школа, који су одређени били, да буду обдарени обућом, а по најбољи ученици и одећом. Осим учитеља који су ученике довели, присутни су били г. Никола Ђ. Вукићевић пр. гл. шк. референт и управитељ свих српских просветних завода у Сомбору; високопочасни г. протојереј Љубомир Купусаревић, чланови пододбора и неколико ученичких родитеља. Ван тога присутно је било и неколико учитељских приправница које су умилно појале божићне свечане стихире. Пошто су те побожне песме умилно отпојане држао је г. Н. Ђ. Вукићевић кратак говор у коме је истакао велику љубав покојних сомборских грађана јереја Димитрија Поповића, градоначелника Антонија Коњовића и трговца Марка Бикара, који својим знатним завештањима уз принос од грађанства скупљених прилога установише племените цели закладу, из које се сваке године велики број сиромашних ученика обућом обдари. Такође са достојним уважањем и захвалом споменуо је добротворни принос овдашње штедионице и политичне општине који знатним прилозима већ од више година увећавају суму којом се набавља обућа сиромашној деци, а уједно помоћу тих прилога пружена је могућност, да неколико најсиромашнијих али најбољих ученика добију и потпуну топлу зимњу одећу; на завршетку говора, позвао је ученике, да за покој душе заслужних основатеља ове добротворне закладе читају молитву господњу. По свршеној молитви дељена је обућа и одећа. Свега је раздано 162 пара ципела, 56 пари чизама, 50 пари опанака и 14 потпуних одеља. На то је угрошено из закладе за обућу и одећу сиромашне деце, којом руководи сомборска православна српска црквена општина 282 ф. 83 нов.;

сомборска штедионица даровала је 150 фор., а сомборска политичка општина 135 фор. Свега је дакле утрошено 632 фор. 83 нов. — Имућни чланови нашега народа треба, да се угледају на ове светле примере хришћанског милосрђа, те да из Богом дарованог им блага потпомогну сиромашну младеж српску која школу похађа, у којој се учи љубити и поштовати своју свету веру православну и мили народ српски.

Божићна свечаност. На бадњи дан после свршенога свечаног вечера одржана је божићна свећаност у великој дворани српских основних школа сомборских. Ову свечаност приредили су учитељи местних основних школа својим ученицима као доброј дечици својој. У великој дворани школској била је по поду посута слама, а изложен је био дивно украшен вертеп и богато окићена велика јелка. На тој свечаности појане су многе стихире и дивне духовне песме божићне, а ученици су причали повест о благовестима; о рођењу Христовом, мудрим звездарима и бегству у Египат. Присутан је био управитељ школеки г. Н. Ђ. Вукићевић, неколико грађана, ученици и ученице основних и в. д. школе овдашње, и многи ученици и ученице овдашњих учитељских школа.

Скромна ова школска свечаност служи на част учитељству које ју је приредило, а уједно је и леп пример осталом учитељству српском, да такове свечаности приређује, чиме се само подиже високи значај великог празника рођења Христовог, који се код српског народа најсвечаније и најодушевљеније прославља. Символи тога великог празника: вертеп и јелка, треба да се на тај дан и у свакој православној српској кући налазе. Вертеп нам је слика мрачне и хладне пећине у којој је некада скромно и за тадање човечанство незнано рођен Онај, који је пре свију векова саздао све твари. Окићена и украшена зелена јелка, својим дивним зеленилом у сред студене зиме потсећа нас на обновљење целе природе у пролеће, а тиме нам јасније и ејајније предочава оно славно пролеће које наступило беше човечанству после дуге вечне зиме греха, која владаше у добу праотаца наших и коју разагна топлота на земљи рођенога сунца правде — Христа Бога нашега; осветљена свећницама указује нам ону светлост која је напоре до са топлотом љубави небеснога младенца обасјала овај свет и растерала таму греха и смрти, а нас озарила светлосту новог и лепшег живота, живота ослобођеног од закона и обдареног благодаћу. Искићена различитим накитима потсећа нас на оне благодатне дарове, које нам је спасоносно, радосно и знаменито по сву васељену рођење Христово, донело и пружило. Уједно је јелка достојни заменик бадњака у оним домовима, где се он и с њиме скопчани народни обичаји не могу по старом обичају српском обдржавати. — Вертеп и јелка јесу најлепши украси православних српских домова о светлом празнику рођења Христовог. Сиромашној пак дечици, чији родитељи не могу изложити вертеп и јелку велику ће радост сачињавати у школи изложен заједнички вертеп и заједничка јелка, те ће им будити најсветије хришћанске осећаје које треба да красе и испуњују срца православних у тим светим данима.

илкав.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

У *Тиса св. Миклошу* тражи се учитељица. Плата је 300 ф. авр. 40 ф. за повторну школу: слободан стан са вртом и огрев. Рок до конца јануара.

У *Српском Ченеју* (Темишварска дијецеза) тражи се учитељ. Плата је 400 ф. авр. 4 ланца ораће земље на коју учитељ терете сноси, слободан стан и огрев. Учитељ је уједно дужан перовођа бити.

У *Српској Неузини* тражи се учитељ. Плата је 400 фор. авр. 4 ланца ораће земље на коју учитељ терете сноси, 4 хв. тврдых дрва, 30 фор. за шк. послугу, 5 ф. у име паушала, слободан стан с вртом.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Навршила се ево 27. година „Школскоме Листу“, а уједно и тридесет седам година, од како је у Октобру 1858. овај лист покренуо препородитељ српске школе покојни др. Ђорђе Натшевић.

Ободрен обећањем уважених досадашњих сурадника, да ће ми при уређивању „Школскога Листа“ у помоћи бити, рад сам и идуће 1896. године „Школски Лист“ издавати, ако се буде пријавило онолико претплатника, колико је нужно, да се сви трошкови око издавања овога листа без моје штете подмирити могу.

„Школски Лист“ ће као и до сада заступати праве интересе православне српске вероисповедне школе и српског учитељства и примаће радо ваљане чланке о васпитању и настави, који не стоје у опреци према светој православној вери и милој народности нашој.

„Школски Лист“ излазиће један пут у месецу на подпуном свитку fine хартије.

Предплата се прима само на целу годину и умољавамо свакога, ко лист држати жели да нам најдаље до св. Три Јерарха претплату послати изволи.

Цена је листу на целу годину 1 фор. 50 новч. а. вр.

Учитељи, који примају плату мању од 400 фор. годишње, као и г. г. богослови и приправници, добијају „Школски Лист“ у пола цене т. ј. за 75 нов. — За претплатнике из Црне Горе даваћемо и идуће године „Школски Лист“ по 1 фор. а за претплатнике из Србије по 4 динара у српском, или по два форинта у аустријском новцу.

Сл. црквене општине и господа учитељи који нам за прошле године дугују нека изволе овом приликом према добивеној опомени и свој дуг неодложно послати.

Господа скупитељи, који нам пошљу пет претплатника са целом, или 10 претплатника (ђака) са половном претплатом, добијаће по 1 примерак на дар.

Имена родољубивих добротвора, који за сиромашне школе и учитеље лист овај држали буду, обнародоваће се за спомен у „Школском Листу.“

У Сомбору, месеца Децембра 1895.

Н. Ћ. Вукићевић,

одговорни уредник и издавач „Школскога Листа.“

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА И СИНА у Сомбору.

